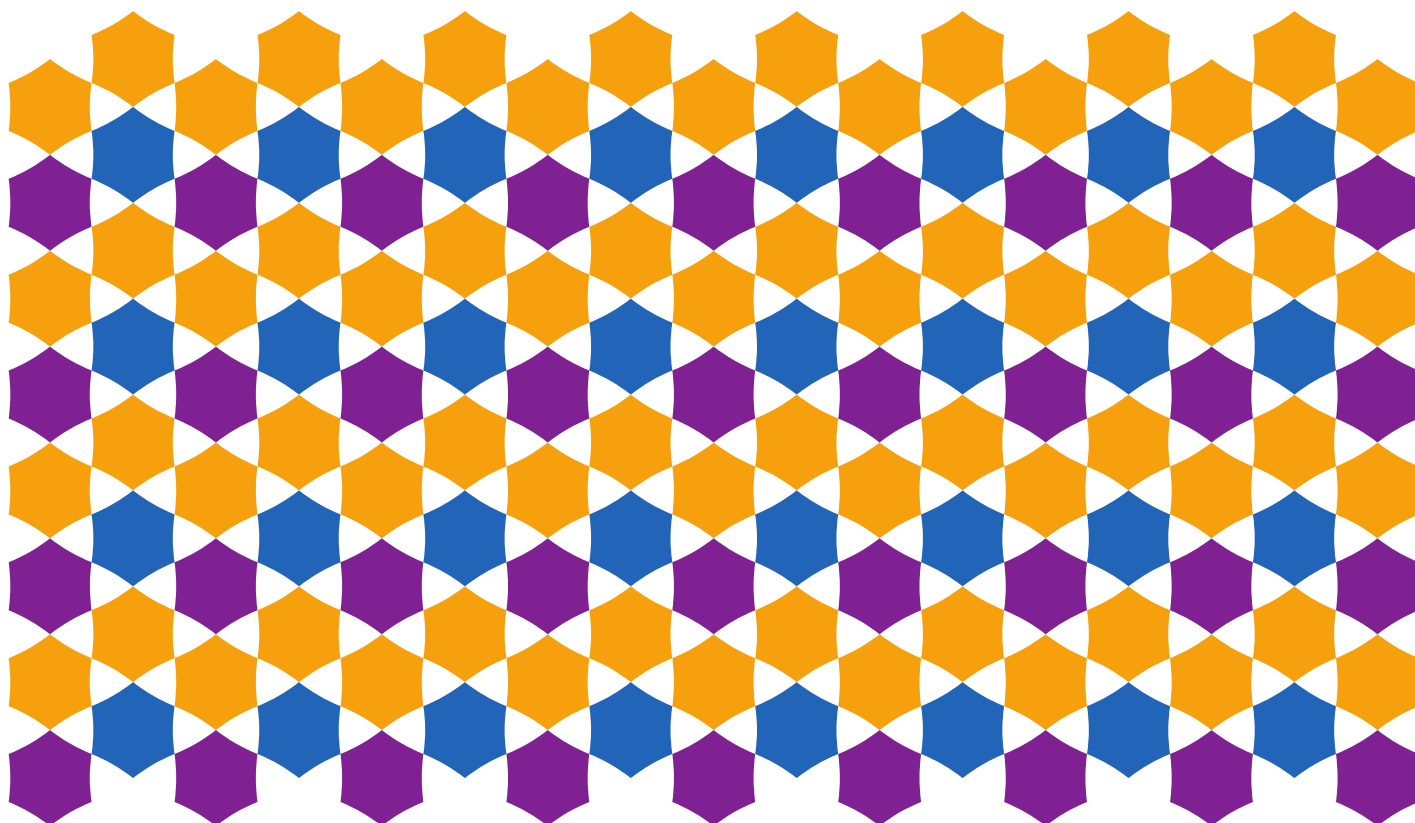

Tillsyn av regeltillämpningen på Stockholms konstnärliga högskola

Rapport 2018:12

Tillsyn av regeltillämpningen på Stockholms konstnärliga högskola

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2018

Författare: Sofia Tiberg och Carl Braunerhielm

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning	8
Tillgodoräknande	9
Bakgrund	9
Underlaget från lärosätet.....	9
Lärosätets svar	10
Studentkårernas svar	10
Universitetskanslersämbetets bedömning	11
Studentinflytande	14
Bakgrund	14
Underlaget från lärosätet.....	14
Lärosätets svar	15
Studentkårernas svar	17
Universitetskanslersämbetets bedömning	18
Kurs- och utbildningsplaner	22
Bakgrund	22
Underlaget från lärosätet.....	22
Lärosätets svar	23
Studentkårernas svar	24
Universitetskanslersämbetets bedömning	24
Kursvärderingar	27
Bakgrund	27
Underlaget från lärosätet.....	27
Lärosätets svar	28
Studentkårernas svar	30
Universitetskanslersämbetets bedömning	31
Anställning av personal	35
Bakgrund	35
Underlaget från lärosätet.....	35
Lärosätets svar	36
Studentkårernas svar	36
Universitetskanslersämbetets bedömning	36

Överklagande och klagomål	41
Bakgrund	41
Underlaget från lärosätet.....	41
Lärosätets svar	42
Studentkårernas svar	44
Universitetskanslersämbetets bedömning	44

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätessgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal samt överklagande och klagomål.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur Stockholms konstnärliga högskola säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. UKÄ konstaterar att högskolan har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande, men noterar att de i vissa hänseenden avviker från gällande rätt.

Av de ärenden om tillgodoräknande som UKÄ har granskat har högskolan avslagit ansökan i ett fall. Högskolan har i detta fall lämnat en skriftlig motivering och överklagandehänvisning till beslutet. Motiveringen får anses uppfylla kravet enligt förvaltningslagen, i lydelsen som var gällande före den 1 juli 2018.

Vad gäller tiden för handläggning av tillgodoräknandeärenden framgår av högskolans riktlinjer att handläggningstiden för en ansökan om tillgodoräknande ska vara maximalt två månader. UKÄ har granskat handläggningstiden och anser att det är positivt att den understiger två månader för sju av de tio ärendena. Men i tre ärenden överstiger handläggningstiden två månader vilket UKÄ har vissa synpunkter på.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ konstaterar att högskolan har regler som syftar till att säkerställa hur studenter ska ges möjlighet till inflytande i sådana frågor. UKÄ har dock vissa synpunkter på innehållet i högskolans styrdokument, bland annat vad gäller studenternas möjligheter att vara representerade vid samtliga ledningsgruppsmöten och under hela den tid mötena pågår. UKÄ anser därför att högskolans styrdokument bör förtydligas och vidareutvecklas.

UKÄ har granskat tio ärenden där beslut fattats av en enda person. Av granskningen framgår att högskolan endast i ett fåtal ärenden har lämnat fullständig information till eller samrått med en studentrepresentant inför beslut. Två ärenden där UKÄ bedömt att kravet på information eller samråd inte är uppfyllt avser upplägg av kandidat-inriktningar respektive fastställande av verksamhetsplan. UKÄ bedömer att detta är fråga om beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation och som därmed omfattas av reglerna om studentinflytande.

Fyra av de granskade ärendena där UKÄ bedömt att kravet på information eller samråd inte är uppfyllt handlar om utseende av programansvariga eller examinatorer. UKÄ har inte tidigare haft anledning att ta ställning till den närmare omfattningen av studenternas rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ anser att denna bedömning bör göras utifrån ett bredare underlag och avser därför att utreda frågan vidare i annat sammanhang för att ge fler lärosäten samt studentorganisationer möjlighet att lämna synpunkter. UKÄ uttalar sig därför inte vidare om de aktuella besluten.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats. UKÄ konstaterar att de granskade planernas innehåll följer högskoleförordningens regler och högskolans egna riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgänglig för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vid granskningen av de inskickade kurs- och utbildningsplanerna bedömer UKÄ att en kursplan inte kan anses ha fastställts i god tid innan kursstart. I övrigt har de granskade kurs- och utbildningsplanerna fastställts i god tid innan utbildningen startade.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla. UKÄ instämmer i denna rekommendation och noterar att det i högskolans riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner anges att både kursplaner och utbildningsplaner ska innehålla en uppgift om när planen är giltig ifrån. I de kurs- och utbildningsplaner som UKÄ har granskat anges när planerna ursprungligen började gälla. Vad gäller en av utbildningsplanerna noterar UKÄ dock att det inte framgår när en senare beslutad revidering av planen började gälla.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

Högskolan har fastställda riktlinjer för kursvärderingar som stämmer överens med reglerna i högskoleförordningen. Högskolan har därigenom vidtagit åtgärder för att säkerställa att reglerna om kursvärderingar följs. UKÄ ser positivt på att högskolan har tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram en kvalitetsprocess för hur utbildningarna vid högskolan ska följas upp, utvärderas och utvecklas. Detta särskilt mot bakgrund

av de delvis kritiska synpunkter studentkåren har framfört mot genomförandet av kursvärderingarna.

Vad gäller stickproven noterar UKÄ att någon kursvärdering inte har genomförts för en av de tio granskade kurserna. Vidare framgår inte om reglerna i högskoleförordningen och högskolans egna riktlinjer för kursvärderingar har följts fullt ut vid två kursvärderingar, bland annat vad gäller att göra en sammanställning och informera studenterna.

Det är positivt att högskolan har kunnat ge exempel på kurser där studenternas erfarenheter och synpunkter har lett till eller kommer att leda till kursens utveckling och förbättring.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena.

Högskolans anställningsordning finns tillgänglig på högskolans webbplats och har beslutats av högskolans styrelse. Det framgår av anställningsordningen att högskolan ska informera om lediga anställningar. Däremot saknar anställningsordningen information om att högskolan även ska informera om beslut om anställning. Vidare innehåller anställningsordningen inte någon information om jämställd representation i förslagsgrupp. Enligt UKÄ är det lämpligt att även sådan information anges i anställningsordningen.

Av stickproven framgår att högskolan har lämnat information om den lediga anställningen avseende åtta av de tio granskade anställningar. I två ärenden har någon information således inte lämnats. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om särskilda skäl för att inte informera om en ledig anställning förelegat i dessa två fall.

Vidare framgår av stickproven att högskolan har lämnat information om beslut om anställning på högskolans anslagstavla i samtliga tio granskade anställningar. UKÄ konstaterar dock att anslagen i åtta fall inte innehåller någon överklagandehänvisning och inte heller någon uppgift om vilket datum de sattes upp på anslagstavlan. UKÄ bedömer därför att dessa åtta anslag inte innehåller den information som krävs enligt gällande regler.

Vad gäller kravet på jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden konstaterar UKÄ att detta krav inte kan anses ha varit uppfyllt i två av fyra anställningsärenden. UKÄ kan inte överpröva högskolans bedömning, men vill i detta sammanhang framhålla att det krävs synnerliga skäl för att frånga kravet på jämställd representation.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bland annat att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

UKÄ ser positivt på att högskolan har en rutin som anger hur överklaganden av studentärenden ska hanteras. UKÄ noterar dock att dokumentet är ofullständigt när det gäller att ange vilka beslut som kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. UKÄ ser även positivt på att högskolan har en rutinbeskrivning för överklaganden av anställningsärenden. Högskolan har inkommit med mallar på olika överklagandehänvisningar. UKÄ har ett flertal synpunkter på innehållet i dessa mallar i förhållande till reglerna i förvaltningslagen.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovsvis granskat högskolans överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till Överklagandenämnden för högskolan. Vid denna granskning har framkommit att många av de lämnade överklagandehänvisningarna innehåller brister i förhållande till reglerna i förvaltningslagen. Det har vidare framkommit att handläggningstiden har varit oacceptabelt lång i fyra fall. UKÄ har även framfört synpunkter på handläggningstiderna i ett ärende som rör en anställning.

Vad slutligen gäller klagomål anges i ESG:s riktlinjer att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. UKÄ konstaterar att högskolan inte har några sådana rutiner. UKÄ är dock positivt till att högskolan kommer att anställa ett studentombud på prov under två år. Av högskolans annons framgår att studentombudet bland annat ska bistå studenter med råd och stöd, exempelvis i ärenden som rör klagomål och synpunkter.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkrings-systemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG)*. Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Stockholms konstnärliga högskola. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal samt överklagande och klagomål.

UKÄ skickade den 22 maj 2018 en remiss till högskolan. Underlaget från högskolan kom in den 24 september 2018. UKÄ erbjöd också studentkårerna att lämna ett skriftligt underlag om högskolans tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkårerna har lämnat synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till högskolan för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Högskolan har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats, www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100) (HF).

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

”Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten.

Ändamålsenliga processer är beroende av att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.”

Underlaget från lärosätet

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden
UKÄ har bett lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bett lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

Stickprov

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvis undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandeärenden.

UKÄ har bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut i ärenden om tillgodoräknande som fattats under perioden 1 juli 2017–30 juni 2018.

UKÄ har valt ut tio ärenden från listan och bett lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bett lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Högskolan har bifogat följande dokument.

- *Arbetsordning Stockholms konstnärliga högskola* (dnr 2017/986/1.2.4)
- *Examensordning Stockholms konstnärliga högskola* (dnr SKH 2018/125/1.2.4)
- *Riktlinjer för tillgodoräkningen vid Stockholms konstnärliga högskola* (dnr SKH 2018/572/1.2.4)

Högskolan har anfört i huvudsak följande.

Vid högskolan regleras hanteringen av tillgodoräkningen i den lokala examensordningen som beslutats av rektor och gäller för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Den refererar till det nationella regelverket och därtill slås ramarna för hanteringen vid högskolan fast, bland annat vad en ansökan om tillgodoräknande ska innehålla.

Högskolan arbetar inom ramen för uppdrag i regleringsbrevet för 2016–2018 med att ta fram arbets sätt för att bedöma reell kompetens vid behörighetsprövning och tillgodoräknande. Den arbetsgrupp som tillsatts inom högskolan för att arbeta med frågan har inte lämnat sin slutrapport, men diskussionerna inom gruppen har utgjort en grund för den översyn av hanteringen av tillgodoräknandeärenden som genomförts under året. Slutrapportering sker i årsredovisningen för 2018. Översynen har resulterat i reviderade riktlinjer för handläggning av tillgodoräknandeärenden. I dessa tydliggörs respektive funktions ansvar och roll i processen.

Av högskolans arbetsordning framgår att beslut om enskilda studentärenden på grundnivå och avancerad nivå, dit beslut om tillgodoräkningen hör, är delegerade till prefekt. När en ansökan om tillgodoräknande inkommit gör prefekten en bedömning i dialog med ansvarig handläggare för att avgöra om det krävs beredning gjord av en lärare, oftast examinator för kursen, eller inte. Beslut om tillgodoräknande fattas av prefekt. Beslut om tillgodoräknande dokumenteras i Ladok.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har anfört att kårerna aldrig har hört talas om högskolans hantering av handläggningen av tillgodoräkningen.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ konstaterar att högskolan har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande, men noterar att de i vissa hänseenden avviker från gällande rätt.

I högskolans examensordning refereras bestämmelserna i 6 kap. 6–7 §§ HF (s. 8). UKÄ konstaterar dock att det fullständiga och korrekta innehållet i regleringen inte har återgetts.

I högskolans riktlinjer för tillgodoräknanden anges att en särskild blankett ska användas vid ansökan om tillgodoräknande. UKÄ har visserligen inget att invända mot att högskolan tillhandahåller särskilda blanketter vid ansökningar om tillgodoräknande. Högskolan saknar dock bemyndigande att bestämma hur en ansökan om tillgodoräknande ska inledas och kan därför inte uppställa som krav att en student använder högskolans blankett vid sådana ansökningar. En lösning kan vara att högskolan anger att blanketten bör användas.

I nämnda examensordning anges även att "[e]ndast den person beslutet gäller kan överklaga." Det anges också att "[f]ör begäran om tillgodoräknande gäller att överklagandet ska grundas på innehållet i studentens begäran om tillgodoräknande". UKÄ vill här påpeka att den myndighet som har fattat ett beslut inte ska göra någon prövning av om klaganden är klagoberättigad. Beslutsmyndigheten ska inte heller göra någon prövning av innehållet i överklagandet. Dessa prövningar ankommer det på överinstansen att göra, jämför 24 § förvaltningslagen (1986:223) i lydelsen som var gällande före den 1 juli 2018 (FL).¹

I examensordningen anges vidare att överklagande ska ske senast inom tre veckor från det att den sökande tog del av beslutet. Av 23 § FL framgår dock att överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.²

Högskolan har i examensordningen även angett att den sökande kan begära omprövning av andra beslut än dem som omfattas av rätten till överklagande. Detta är förvisso korrekt men formuleringen ger intryck av att sökanden inte kan begära omprövning av överklagbara beslut. Av 27 § FL följer att en sökande kan begära omprövning även av överklagbara beslut.³

Slutligen anges i examensordningen att en begäran om omprövning ska ske senast inom tre veckor från det att den sökande tog del av beslutet. Något författningsstöd för att ställa upp en sådan tidsbegränsning finns emellertid inte.

UKÄ utgår från att högskolan ser över formuleringarna i styrdokumenterna så att de stämmer överens med gällande rätt.

Slutligen noterar UKÄ att studentkåren anför att kåren aldrig har hört talas om högskolans hantering av handläggningen av tillgodoräknanden. UKÄ anser att

1 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 45 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

2 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 44 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

3 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 38 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

högskolan lämpligen borde vidta åtgärder för att informera studenterna om högskolans riktlinjer för hantering av sådana tillgodoräknandeärenden.

Stickprov

UKÄ har granskat tio utvalda ärenden om tillgodoräknande. Ett av besluten innebar ett avslag på ansökan och övriga var bifall.

Beslutsmotiveringar

Ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska enligt 20 § första stycket FL innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får enligt 20 § första stycket 1 FL dock utelämnas helt eller delvis om beslutet inte går någon part emot.

UKÄ konstaterar att högskolan har lämnat en skriftlig motivering till avslagsbeslutet som får anses uppfylla kravet enligt 20 § FL. Motiveringen saknar dock hänvisning till tillämpliga rättsregler. UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att den nya förvaltningslagen (2017:900), som trädde i kraft den 1 juli 2018, ställer krav på att beslutet som huvudregel ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som tillämpats.⁴

Handläggningstider

Varje ärende där någon enskild är part ska enligt 7 § FL handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är dock inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

Högskolan har angett handläggningstiden för respektive ärende. UKÄ noterar att det av högskolans riktlinjer för tillgodoräknanden framgår att handläggningstiden för en ansökan om tillgodoräknande ska vara maximalt två månader.

UKÄ konstaterar att handläggningstiden för sju av de tio ärendena understiger två månader, vilket UKÄ anser är positivt. I ett ärende (SKH 2018/183) har handläggningstiden varit 63 dagar, vilket inte uppfyller riktlinjernas krav om maximalt två månader.

För de övriga två ärendena har handläggningstiden varit 133 respektive 95 dagar. Beträffande det ärende (SKH 2018/154) där handläggningstiden var 133 dagar har högskolan i huvudsak förklarat att fördröjningen berodde på att högskolan behövde kompletteringar från studenten och att frågor om översättning av dokument aktualiserades. När det gäller ärendet (SKH dnr 2017/553) som tog 95 dagar att handlägga har högskolan angett att eftersom berörda lärare hade gått på semester och studenten inte hade något akut behov av tillgodoräknandet, gjordes valet att inte kalla in någon lärare från semestern. UKÄ noterar högskolans förklaringar men anser att högskolan bör se över sina rutiner för att undvika att handläggningstiderna blir så långa som i dessa fall.

Högskolan har i samband med delningen av rapporten anfört att högskolan har angett handläggningstiden i kalenderdagar. Högskolan vill förtydliga att antalet arbetsdagar

⁴ Se 32 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

för handläggningen dock är lägre. Vad högskolan har anfört i delningen föranleder inga ändrade uttalanden av UKÄ.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet ”Överklagande och klagomål” nedan.

UKÄ noterar att högskolan har lämnat en överklagandehänvisning i det ärende där ansökan om tillgodoräknande avslagits.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434) (HL).

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100) (HF) framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna och att när de inrättas ska en formell process följas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan

överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

Stickprov

UKÄ har också upplyst lärosätet om att ämbetet kommer att granska lärosätets åtgärder för att säkerställa studentinflytandet när beslut fattas eller beredning genomförs av en enda person.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattats av dekaner under perioden 1 juli 2017–31 december 2017 och prefekter under perioden 1 januari 2018–30 juni 2018.

UKÄ har valt ut tio ärenden och bitt lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Högskolan har inkommit med följande dokument.

- *Riktlinjer för studentinflytande vid Stockholms konstnärliga högskola (dnr SKH 2018/578/1.2.4)*
- *Beslut – Fortsatt kårstatus för SKH:s förenade studentkårer avseende Dans och Cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola för perioden 2017–2019 (dnr SKH 2016/1121/1.2.3)*
- *Avtal mellan Stockholms konstnärliga högskola (SKH) och SKH:s förenade studentkårer (dnr SKH 2017/6/1.2.3)*
- *Överenskommelse mellan Stockholms konstnärliga högskola (SKH) och SKH:s Förenade Studentkårer avseende studentrepresentation (dnr SKH 2018/578/1.2.4)*
- *Rutin för rektorsföredragning*
- *Rutin för förvaltningsföredragning*
- *Rutin för prefekt- och vicerektorbeslut*

Högskolan har anfört i huvudsak följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenternas delaktighet i verksamheten, framför allt studenternas självständiga lärande, är viktig för högskolan. Arbetet med studentmedverkan har speciella förutsättningar eftersom studentgrupperna är små och utbildningarna undervisningsintensiva. Det gör att studenterna i de flesta fall har en nära och kontinuerlig kontakt med sina lärare under utbildningstiden. Det möjliggör för dem att löpande påverka och utveckla högskolans utbildningar på ett sätt som motsvarar andemeningen i 1 kap. 4 och 4 a §§ HL.

För att förtydliga och konkretisera hur studentinflytande ska bedrivas inom högskolan genomfördes under vårterminen 2018 ett arbete med att se över rutinerna. Detta resulterade i att gemensamma riktlinjer har tagits fram och beslutats av rektor. Arbetet har genomförts i samarbete med studentkårerna.

Studenterna är organiserade i tre studentkårer som har fått sin kårstatus efter beslut i högskolestyrelsen. Dessa tre studentkårer har också ett gemensamt kårråd, SKH:s Förenade Studentkårer, med vilket högskolan har ett avtal till och med den 31 december 2019, avseende bland annat studentinflytande och studentrepresentation. Att högskolan har tre studentkårer har sin förklaring i att de tre tidigare högskolorna före samgåendet år 2014 hade varsin tillhörande studentkår och att studenterna valt att behålla sin organisation, bland annat eftersom högskolan fortfarande har verksamhet på olika adresser.

Studentkårerna och kårrådet utser årligen representanter till ett antal beslutande och beredande organ samt tillfälliga arbetsgrupper. Från och med vårterminen 2018 har en ny rutin införts med en överenskommelse mellan kårerna och högskolan som innebär att kårerna varje år får ta ställning till i vilka organ de önskar utse representanter. För att stödja studenterna ska högskolan årligen uppdatera en förteckning över beslutande och beredande organ samt tillfälliga arbetsgrupper som är aktuella för läsåret. Med utgångspunkt i förteckningen avgör studentkårerna vilka organ de vill vara representerade i.

Det finns även ett antal organ där högskolan gjort bedömningen att ingen studentrepresentant i dagsläget behöver utses. Det rör sig främst om informations- och samordningsorgan. Detta är dock en bedömningsfråga som diskuteras med studentkårerna inför den årliga överenskommelsen. Ett undantag vad gäller studentinflytande, är högskolans personalansvarsnämnd där studenterna inte ska vara representerade enligt 2 kap. 15 § HF.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Av högskolans arbetsordning framgår att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas, eller beredning sker, som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. När det gäller studenternas medverkan vid beslut som enskild person bereder eller fattar tillämpar högskolan ett samrådsförfarande inför beslutsfattande. I denna rutin ingår att i förväg, senast fem dagar innan beslutsfattande, skicka ut en förteckning över vilka beslut som ska fattas enligt en fast sändlista som inkluderar kårrådets/studentkårernas funktionsbrevlådor. På så vis ges studentkårerna möjlighet att lämna eventuella synpunkter på förslaget till beslut eller inhämta mer information om det kommande beslutet. De kan också välja att medverka vid

beslutsmötet. Denna rutin finns införd när det gäller rektorsbeslut och högskole- direktörens beslut. För prefektbeslut är rutinen inte fullt implementerad ännu efter den organisationsutveckling som trädde i kraft den 1 januari 2018 och medförde förändrade mandat för prefekterna. Ett informationstillfälle om beslutsrutinen genomfördes inför vårterminen 2018 för personal som bereder prefektbesluten. Ytterligare ett tillfälle är inplanerat, den 30 augusti, inför höstterminen 2018.

Stickprov

Högskolan har kommit in med de begärda stickproven.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har anfört i huvudsak följande.

Inför UKÄ:s granskning blev studentkårerna välkomnade att se över vilka grupper och nämnder som kårerna vill sitta med i. Studentkårerna tyckte att genomgången var mycket givande och kårerna fick möjlighet att bland annat stipulera hur kårerna ville få ut information kring grupper och nämnder. Exempelvis lämnade studentkårerna ett önskemål om att få inbjudningar till möten inte bara till kårernas gemensamma e-postkonto, utan även till de tre individuella kårerna. Det skedde dock inte förrän studentkårerna återigen påtalade att kårerna lämnat önskemålet. Detta gör studentkårerna tveksamma till om ledningen verkligen hörsammat kårerna. Det bör också påpekas att gruppsammanställningen till trots så säger ledningen att det är omöjligt för dem att ha koll på vilka tillfälliga grupper och nämnder som dyker upp på de olika institutionerna. Studentkårerna har efterfrågat en kontaktperson på högskolan att kontakta angående arvodering av studentrepresentanter i grupper och nämnder, detta har ledningen sagt är omöjligt eftersom de inte har ett system för att hålla koll på alla grupper och nämnder. Studentkårerna kom också överens om att varje hösttermin hålla ett möte med samtliga ledamöter i de tre kårstyrelserna och rektor, där högskolans struktur och de olika representationsområdena presenteras. Förhoppningsvis bidrar detta till en förbättrad möjlighet för studentkårerna att göra goda prioriteringar i sitt arbete.

Ett stort problem för kårerna är att hitta tillräckligt med studenter som har tid och lust att engagera sig inom kårernas arbete med studentinflytande. Det är så få studenter, och det finns dessutom inte förutsättningar att ha anställda inom kårerna. Det innebär att vissa frågor hamnar mellan stolarna. Studentkårerna tror att det är ett stort hinder för ett välfungerande studentinflytande inom högskolan. Högskolans förhoppning är att studentkårerna i framtiden går ihop i en gemensam kår, vilket i nuläget inte är möjligt. Som svar på problemen som kårerna upplevt har högskolan i samarbete med Kungl. Konsthögskolan anställt ett studentombud. Ombudet ska finnas till hands när kårerna behöver hjälp. Studentkårerna har goda förhoppningar på att studentombudsrollen ska fungera.

Sammanfattningsvis är det svårt att få studenter att engagera sig i kårarbete. Det är få studenter och de har en stor arbetsbelastning. Studentkårerna har en vilja att vara ambitiösa i sitt arbete men har inte alla förutsättningar för det.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.⁵

Högskolan har svarat att man har riktlinjer för studentinflytande och att det finns avtal mellan högskolan och studentkårerna om hur samarbetet ska genomföras. Högskolan har också bifogat dokumenten. UKÄ konstaterar att högskolan har regler som syftar till att säkerställa hur studenter ska ges möjlighet till inflytande i frågor som rör utbildning eller studenternas situation. Det finns även ett avtal och en överenskommelse mellan högskolan och studentkårerna om hur samarbetet ska ske. Efter genomgång av dokumenten bedömer UKÄ att högskolan har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.⁶

Högskolan har anfört att högskolan erbjuder studentkårerna att utse studentrepresentanter i beslutande organ och tillfälliga arbetsgrupper. UKÄ noterar emellertid att studentkårerna har anfört att högskolan inte har en överblick över alla tillfälliga grupper och nämnder som bildas på de olika institutionerna. Det framgår inte av studentkårernas svar om dessa tillfälliga nämnder och grupper är sådana organ som avses i 2 kap. 7 § första stycket HL. UKÄ utgår dock från att högskolan tillsammans med studentkårerna ser över frågan om representation i de aktuella grupperna och nämnderna.

Högskolan har även anfört att det finns ett antal organ där högskolan gjort bedömningen att ingen studentrepresentant i dagsläget behöver utses. Enligt högskolan rör det sig främst om informations- och samordningsorgan.

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna som exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.⁷

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till

5 Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

6 Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

7 Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 28–29.

deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.⁸

Högskolan har anfört att studentrepresentationen i högskolans olika informations- och samordningsorgan är en bedömningsfråga som diskuteras med studentkårerna inför den årliga överenskommelsen. UKÄ utgår från att högskolan beaktar de hänsynstaganden som redogjorts för ovan när det gäller frågan om studentrepresentation i organen.

Vidare konstaterar UKÄ att det i bilaga 1 till högskolans riktlinjer för studentinflytande har angetts (s. 6) att studentrepresentanterna endast har rätt att medverka den första timmen under högskolans ledningsgrupp och att representanterna inte heller har rätt att delta på ledningens internat. UKÄ anser, mot bakgrund av propositionsuttalandena ovan, att högskolan måste låta studentrepresentanterna delta i samtliga möten som gruppen har oavsett vilken ort mötena hålls på eller vilka frågor som behandlas i gruppen. UKÄ förutsätter därför att högskolan framöver tillser att studenterna är representerade vid samtliga ledningsgruppsmöten och under hela den tid mötena pågår.

Slutligen konstaterar UKÄ att högskolan i riktlinjerna för studentinflytande (s. 2) återger innehållet i 1 kap. 4 a § HL men hänvisar till 1 kap. 4 § HL, och att högskolan återger innehållet i 2 kap. 14 § tredje stycket HF utan att hänvisa till bestämmelsen. UKÄ utgår från att högskolan justerar dokumentet så att hänvisningar till rätt bestämmelser görs.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁹

UKÄ konstaterar att högskolan har riktlinjer för studentinflytande när en enda person fattar beslut. Av riktlinjerna framgår (s. 3) att högskolan skickar ut en förteckning över de beslut som ska fattas av enskild person till studentkårernas gemensamma funktionsbrevlåda senast fem dagar innan beslut avses fattas. Enligt riktlinjerna åligger det därefter studentkårerna att lämna eventuella synpunkter på förslaget till beslut eller inhämta mer information om det kommande beslutet för att på så vis kunna inkomma med eventuella synpunkter eller medverka vid beslutsfattandet eller beslutsmötet. UKÄ finner att det i riktlinjerna beskrivna förfarandet emellertid inte kan anses innebära att information lämnas och samråd sker inför beslut annat än i fall då det fullständiga beslutsförslaget framgår av förteckningen. Av riktlinjerna framgår

⁸ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 39.

⁹ *Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012*, s. 11.

visserligen att det finns rätt till studentrepresentation vid rektors-, högskoledirektors-, och prefektsföredragningar. Regeln i 2 kap. 14 § andra stycket HF gäller dock även för andra befattningshavare.

UKÄ noterar vidare att högskolan i sina riktlinjer och rutiner förbisett kravet på informations- och samrådsskyldighet vid slutförande av beredning.

Sammanfattningsvis anser UKÄ att högskolans styrdokument för studentinflytande bör förtydligas och vidareutvecklas i syfte att säkerställa att bestämmelsen i 2 kap. 14 § andra stycket HF tillämpas på ett korrekt sätt. UKÄ utgår från att högskolan vidtar de åtgärder som behövs.

Stickprov

UKÄ har vid bedömningen av stickproven, där inte annat uttryckligen framkommit, utgått från att högskolan följt sina riktlinjer som anger att högskolan skickar ut en förteckning över de beslut som ska fattas av enskild person till studentkårerna.

Av de stickprov som högskolan lämnat in framgår i två fall (SKH 2017/722 och SKH 2018/418) att det fullständiga beslutsförslaget framgår av beslutsförteckningen. I dessa fall får kravet på information eller samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF anses vara uppfyllt.

I tre fall (SKH 2016/1207, SKH 2017/774 och SKH 2018/145) har beslutsförslag skickats ut till studentkårerna av vilka det framgår att besluten även innehåller bilagor eller förteckningar.¹⁰ Det framgår inte att studenterna har fått del av bilagorna eller förteckningarna tillsammans med utskicken, varför det inte kan anses ha framkommit att kravet på information eller samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF är uppfyllt i dessa tre fall. Högskolan kan inte kräva att kårerna efterfrågar material, utan ska tillhandahålla det fullständiga underlag som krävs för samrådet.

I fem fall har varken information lämnats eller samråd skett överhuvudtaget enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF. För tre av dessa fall (SKH 2018/581, SKH 2018/564 och SKH 2018/25) har högskolan anfört att detta berott på att rutinerna vid beslutstillfället inte var införda vid de berörda institutionerna. I de fjärde och femte fallen har högskolan anfört att koncept skickades ut i efterhand som ett anmälningsärende. UKÄ tar inte ställning till det fjärde fallet (SKH 2017/915) som gäller ansökan om bidrag till AMI-projekt. Vad gäller det femte fallet (SKH 2015/1352) som avsett beslut om förlängning av hyresavtal har UKÄ inga synpunkter på att samråd inte skett.

Två ärenden där UKÄ bedömt att kravet på information eller samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF inte är uppfyllt avser utseende av arbetsgrupp att ta fram förslag till planering av upplägg av kandidatriktningar som startar höstterminen 2018 (SKH 2016/1207) respektive fastställande av verksamhetsplan för Operahögskolan 2018 (SKH 2018/145). UKÄ bedömer att det är fråga om beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation och som därmed omfattas av reglerna om studentinflytande. UKÄ vill därför framhålla vikten av att högskolan vidtar åtgärder för att förbättra studentinflytandet i denna typ av ärenden.

Fyra av de ärenden där UKÄ bedömt att kravet på information eller samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF inte är uppfyllt handlar om utseende av

¹⁰ Hänvisning till bilagorna eller förteckningarna görs även i de slutliga besluten.

programansvariga (SKH 2018/25 och SKH 2018/564) eller examinatorer (SKH 2018/581 och SKH 2017/774). UKÄ har inte tidigare haft anledning att ta ställning till den närmare omfattningen av studenternas rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation enligt 2 kap. 7 § HL och 2 kap. 14 § andra stycket HF. UKÄ anser att denna bedömning bör göras utifrån ett bredare underlag och avser därför att utreda frågan vidare i annat sammanhang för att ge fler lärosäten samt studentorganisationer möjlighet att lämna synpunkter. UKÄ uttalar sig därför inte vidare om de aktuella besluten.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100) (HF).

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även ange bland annat när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen år 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner rekommenderade SUHF även borde ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i ECTS.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner.

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för de utvalda kurserna och programmen. Lärosätet ombads att bifoga listor över samtliga kurser som genomfördes höstterminen 2017 och vårterminen 2018 samt samtliga utbildningsprogram där studenter antogs under höstterminen 2017 och vårterminen 2018.

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar,
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna,
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler,
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till,
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Högskolan har bifogat följande dokument.

- *Rubriker och principer för kurs- och utbildningsplaner vid Stockholms konstnärliga högskola* (dnr 2018/556/1.2.4)
- *Arbetsordning Stockholms konstnärliga högskola* (dnr 2017/986/1.2.4)
- *Delegation från NUF till utskott* (protokollsutdrag 2017-01-23)
- *Instruktion inför inrättande av utbildningsprogram*
- *Instruktion inför ändring av utbildningsprogram* (dnr 2018/374/3.1.1)

Högskolan har anfört i huvudsak följande.

Rektor har fastställt riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner som gäller för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (*Rubriker och principer för kurs- och utbildningsplaner vid Stockholms konstnärliga högskola*). Riktlinjerna utgår ifrån det nationella regelverket samt de arbetssätt och uttryckssätt som praktiserats vid de tre tidigare högskolorna.

I högskolans *Arbetsordning Stockholms konstnärliga högskola* framgår att beslut om kurs- och utbildningsplaner är delegerat till Nämnden för utbildning och forskning (NUF). NUF har möjlighet att delegera beslut i dessa ärenden vidare och har gjort så genom delegation till fyra nämndutskott (*Delegation från NUF till utskott*). Beslut om kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå beslutas efter föredragning av tre kollegialt sammansatta utskott, ett för varje tidigare högskola.

För att säkerställa regelefterlevnad tas kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå fram av ansvariga lärare med stöd av handläggare från den utbildningsadministrativa avdelningen respektive forskningskansliet. Handläggare ansvarar för att kontrollera att de formella kraven på kurs- och utbildningsplaner är uppfyllda. Etableringen av kurser i Ladok görs av Ladok-ansvarig vid högskolan. Inrättande av nya utbildningsprogram sker genom en särskild process där NUF granskar förslag till inrättande, bland annat i relation till lärandemål för examen och tillgängliga läraryrkesresurser (*Instruktion inför inrättande av utbildningsprogram*). Efter beredning i NUF beslutar rektor om inrättande. Under vårterminen 2018 har även en instruktion för ändring av utbildningsprogram tagits fram (*Instruktion inför ändring av utbildningsprogram*). I den definieras vad som är en ändring, vilket kräver mer

omfattande beredning, och vad som är en revidering, vilket kan hanteras genom beslut i de lokala utskotten.

Studentkårernas svar

Studentkåreerna har anfört i huvudsak följande.

Studentkåren vid Dans och cirkushögskolan

I det lokala utskottet för kursplaner (LUK) sitter två studentrepresentanter med. Studentinflytandet på dessa möten uppfattas som väldigt välfungerande. Studenterna känner sig hörda och har stora möjligheter att påverka kursernas innehåll och strukturer.

Operahögskolans studentkår

Studentkåren har en välfungerande studentrepresentation i lokala NUF. Studenter har dock i vissa fall varit tvungna att påpeka när kursen inte helt överensstämmer med kursplanen, och då har skolan reagerat och ändrat det. Våren 2018 meddelade högskolan att de var tvungna att göra en stor ekonomisk nedskärning inför kommande läsår. Ledningen menade att det därför var nödvändigt att ändra på vissa kursplaner för studenter som redan påbörjat sin utbildning. För att kunna göra detta krävdes studentkårens godkännande, vilket högskolan också bad om. Problemet var att studentkåren i verkligheten inte hade något annat val än att skriva under ändringarna.

Studentkåren vid Stockholms dramatiska högskola

Under det senaste läsåret har ingen studentrepresentant från studentkåren aktivt deltagit i NUF och det lokala utskottet. Det beror på att representanten hoppade av sitt uppdrag och det var svårt att hitta en ersättare. Generellt kring kursplanerna kan sägas att de ofta saknar kurslitteraturlista. Det står att listan ska komma i samarbete med kursen, men många kurser saknar helt litteratur. Utbildningsplanerna ska finnas tillhanda på intranätet men är inte alltid uppdaterade till nuvarande ordning.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Högskolan har kommit in med de begärda tio kursplanerna och fem utbildningsplanerna.

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynsprotomemoria (reg.nr 32-00481-17). I protomemorian framgår att UKÄ anser att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig

över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitets-skäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

Detta synsätt stämmer väl överens med vad som anges i högskolans riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner. I riktlinjerna anges att en kursplan ska vara fastställd innan en kurs utlyses, samt att en utbildningsplan ska vara fastställd innan ett program utlyses.

UKÄ har granskat om kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställsedatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen och bedömningen har skett i förhållande till antagningen till höstterminen 2017 och vårterminen 2018.

UKÄ konstaterar att nio av de tio granskade kursplanerna har fastställts eller reviderats i god tid innan kursstart.

Vad gäller kursplanen för kursen *Kostymdesign (S7137G)* noterar UKÄ att den fastställdes den 12 december 2017 och är giltig från vårterminen 2018. Högskolan har uppgett att detta är en programkurs, det vill säga den ges enbart inom program och har inte varit utlyst som fristående kurs, och att kursen startade den 15 januari 2018. UKÄ konstaterar att kursplanen för denna kurs fastställdes knappt fem veckor innan kursstart. Eftersom UKÄ anser att kursplaner för programkurser bör vara fastställda senast åtta veckor innan kursstart, förutsätter UKÄ att högskolan ser över vilka åtgärder som behöver vidtas för att kursplaner framöver ska anses vara fastställda i god tid.

När det gäller de fem utbildningsplanerna som UKÄ har granskat kan ämbetet konstatera att de har fastställts i god tid innan utbildningen startade.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, såsom det tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

UKÄ noterar att det i högskolans riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner anges att både kursplaner och utbildningsplaner ska innehålla en uppgift om när planen är giltig ifrån. UKÄ konstaterar att i de kurs- och utbildningsplaner som granskats anges när planerna ursprungligen började gälla.

Vad gäller utbildningsplanen för *Kandidatprogram i opera med inriktning sång* (KPOPS) noterar UKÄ dock att planen ursprungligen fastställdes den 27 november 2014 och var giltig från höstterminen 2015, och att planen därefter reviderades den 11 april 2016 men att det inte framgår när revideringen började gälla. UKÄ anser att högskolan bör vidta åtgärder för att säkerställa att det framöver av utbildningsplanen framgår när en revidering börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF.

UKÄ finner att de tio granskade kursplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 15 § HF.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ finner att de fem granskade utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 17 § HF.

UKÄ konstaterar därmed att de granskade kurs- och utbildningsplanernas innehåll följer högskoleförordningens regler och högskolans egna riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner samt att riktlinjerna i stort motsvarar SUHF:s rekommendationer.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att det i samtliga fem granskade utbildningsplaner anges vilken examen utbildningen leder till.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ konstaterar att det i högskolans riktlinjer för kurs- och utbildningsplaner anges att kursplaner ska innehålla information om examination.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kursplanerna och bedömer att samtliga uppfyller kravet i högskoleförordningen om att formerna för att bedöma studenternas prestationer ska anges i kursplanerna.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434) (HL).

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100) (HF).

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring.

Stickprov

UKÄ har informerat om att avsikten är att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som genomfördes under höstterminen 2017 och vårterminen 2018 och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal kurser och be lärosätet redogöra för hur reglerna har följts för dessa kurser.

UKÄ har därefter informerat lärosätet om att granskningen kommer att avse de tio kurser som valts ut i frågan om kurs- och utbildningsplaner.

UKÄ har bett lärosätet bifoga sammanställningar av kursvärderingar för de tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det,
- hur lärosätet informerat om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats,
- hur resultaten har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Högskolan har bifogat följande dokument.

- *Riktlinjer för kursvärderingar* (dnr 2018/375/3.1.3)
- *Arbetsordning Stockholms konstnärliga högskola* (dnr 2017/986/1.2.4)
- *Sammanställning av erfarenheter och åtgärder med anledning av Operahögskolans samlade kursvärderingar höstterminen 2017*
- *Sammanställning av kursvärderingar samt återkopplingar gjorda på Institutionen för film och media höstterminen 2017*
- *Sammanfattning av kursvärderingar på Institutionen för cirkus läsåret 2016-2017*
- *Rapport programvärdering doktorander vårterminen 2018*

Högskolan har anfört i huvudsak följande.

Högskolan har *Riktlinjer för kursvärderingar* som gäller för samtliga kurser på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, detta inkluderar verksamhetsförlagda kurser och kurser som omfattar självständigt arbete. Arbetet med att ta fram riktlinjerna påbörjades så snart Nämnden för utbildning och forskning (NUF) inrättades i juli 2016. Riktlinjerna fastställdes av NUF i januari 2017 och trädde i kraft i augusti 2017. I NUF har studenterna tre representanter, vilka deltog i beredningen och påverkade utformningen av riktlinjerna. Som ett led i den organisationsförändring som trädde i kraft den 1 januari 2018 har en smärre revidering av riktlinjerna beslutats av NUF i juni 2018 och en ny, mer omfattande planeras att genomföras under hösten 2018. Enligt *Arbetsordning Stockholms konstnärliga högskola* ska prefekterna bland annat löpande genomföra verksamhets- och kvalitetsutveckling samt uppföljning av verksamheten inom institutionen.

Ansvar för att kursvärderingar genomförs, och att resultatet tas tillvara, ligger således på prefekterna.

Riktlinjerna är tydliga med att kursvärderingar ska genomföras, sammanställas och återrapporteras till studenterna efter varje avslutad kurs. Vidare står det i riktlinjerna att kursansvarig ska inleda alla kurser med att presentera relevanta erfarenheter från kursvärderingar från föregående liknande kurs(er). Samtidigt ska kursansvarig (eller motsvarande) förklara vilka åtgärder som vidtagits vid planeringen av den förestående kursen med utgångspunkt från erfarenheterna från den föregående. Denna återkoppling är till för att understryka för studenterna redan vid kursstart att deras åsikter är betydelsefulla vid planering och utveckling av utbildningarna, att deras delaktighet i verksamheten är viktig. Högskolan vill bland annat på detta sätt verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med vidareutveckling av utbildningarna enligt 1 kap. 4 och 4 a §§ HL.

Sammanställningar av kursvärderingarna hålls för närvarande tillgängliga för studenterna genom att de placeras i pärmar i de respektive biblioteken vid högskolan. Biblioteken ligger i anslutning till studenternas utbildningsmiljöer. Under hösten har högskolan för avsikt att bygga upp en del av högskolans webbplats dedikerad för kvalitetsfrågor och intentionen är att sammanställningarna och/eller de terminsvisa kursvärderingsöversikter, som prefekterna tar fram enligt nedan, ska läggas upp där.

Kursvärderingarna följs upp systematiskt genom att prefekterna gör terminsvisa kursvärderingsöversikter. I dessa samlas erfarenheter från en termins kursvärderingar, erfarenheter som sedan diskuteras tillsammans med högskolans kvalitetsutvecklingsansvarige i NUF och i andra relevanta sammanhang vid institutionerna. Nedan ges några exempel på utvecklingsåtgärder, hämtade från prefekternas terminsvisa kursvärderingsöversikter för höstterminen 2017.

- Efter att studenter på första årets kandidatprogram i operasång efter kursen Musikdramatisk gestaltning, 9 högskolepoäng, efterlyst teoretisk rollanalys har ansvarig lärare fått i uppgift att ta fram en plan för hur detta ska inkluderas i kursen från och med kommande läsår (*Sammanställning av erfarenheter och åtgärder med anledning av Operahögskolans samlade kursvärderingar höstterminen 2017*).
- En vanligt förekommande kommentar från studenterna på institutionen för film och media är att de har för lite information om kurserna vid terminsstart. Institutionen har därför vidtagit åtgärder för att förbättra kursintroduktionerna, där även forskningsförankring kan komma att diskuteras (*Sammanställning av kursvärderingar samt återkopplingar gjorda på Institutionen för film och media höstterminen 2017*).
- Efter kommentarer från masterstudenterna vid institutionen för cirkus kommer disciplinträningen att förändras så att den blir mer i undersökande laborerande form (*Sammanfattning av kursvärderingar på Institutionen för cirkus läsåret 2016-2017*).

Arbetet med kursvärderingar kommer att utvecklas vidare. Det är exempelvis viktigt att öka studenternas svarsfrekvens när dessa genomförs elektroniskt. Bland annat kan nämnas att högskolan provar olika kursvärderingsformer och under hösten planeras en workshop om ”kursvärderingsfrågor för kursutveckling”.

En annan utmaning när det gäller kursvärderingar vid högskolan är att det i de flesta av deras kurser är svåra att genomföra anonymt. Eftersom kurserna har få studenter och lärarna lär känna dem väl går svaren mer eller mindre automatiskt att hänföra till specifika studenter även vid användning av digitala enkäter. Därför kompletterar högskolan kursvärderingarna med årliga elektroniska enkäter som vänder sig till alla studenter som går program vid högskolan. Dessa har fått namnet programvärderingar. Enkätfrågorna är mer generella och institutionsövergripande. För att säkerställa anonymiteten i enkäterna bryts inte svaren ner i mindre enheter än institution och utbildningsnivå. När det gäller doktoranderna hålls den gruppen, cirka 20 personer, hel och bryts inte heller ner på institutionsnivå, för att säkerställa anonymiteten även för dem. Sammanställningarna/resultaten från programvärderingarna diskuteras på ledningens verksamhetsdialoger (i vilka kvalitetsutvecklingsansvarig deltar) som genomförs årligen med kärnverksamheten (det vill säga prefekten och de som hon eller han bjuder in från institutionsledningen). Ett exempel är en rapport där resultaten från doktorandernas svar jämförs med svaren från programstudenterna vid hela högskolan (*Rapport programvärdering doktorander vårterminen 2018*).

På uppdrag av NUF pågår ett arbete i en arbetsgrupp med att ta fram en kvalitetsprocess för hur utbildningarna vid högskolan ska följas upp, utvärderas och utvecklas i enlighet med ESG standard 1.9. Genom detta arbete förtydligas ytterligare hur studenternas synpunkter ska tas i beaktande i löpande utvecklingsarbetet inom utbildningarna. Arbetet är en del av processen att ta fram ett kvalitetssystem vid högskolan. Det sammanhållna kvalitetssystemet planeras att fastställas av högskolans styrelse under hösten 2018. Arbetsgruppen ska lägga ett färdigt förslag till NUF i september och om ett beslut kan fattas då kommer den första interna granskningen att påbörjas under år 2019. Planen är att all utbildning ska ha granskats internt vid utgången av år 2022 och att en ny granskningscykel sedan ska påbörjas vart sjätte år.

Studentkårens svar

Studentkåren har anfört i huvudsak följande.

Studentkåren vid Dans och cirkushögskolan

Studentkåren anser att kursutvärderingarna alltid bör vara schemalagda, vilket de inte alltid är. Studentkåren anser också att kursutvärderingarna borde formuleras på ett tydligare och mer lättillgängligt sätt. Detta för att få högre svarsfrekvens och mer representativa underlag.

Operahögskolans studentkår

Sedan höstterminen 2016 ges schemalagd tid för skriftliga utvärderingar för alla kurser i slutet av varje termin. Vad studentkåren förstått har svarsfrekvensen blivit bättre i och med detta. Utöver det har studenterna utvärderingar i grupp där formen är diskussion. Studentkårens uppfattning är att studenterna oftast blir lyssnade på, och att man tar det studenterna säger på stort allvar. Ibland får studenterna kanske påpeka ett problem både två och tre gånger, men till slut ger det resultat. Studenterna har verkligen inflytande över utbildningen (när det inte gäller ekonomiska begränsningar). Återkoppling sker främst i början av nästa kurs inom samma ämne. Ibland även via e-post eller på ett möte med hela skolan, men skolan kan bli ännu bättre när det gäller detta. Bristen på anonymitet är ett problem, just på grund av att förhållandet mellan lärare och studenter blir mer personliga på högskolan. Det är inte lärare som studenten träffar en gång i veckan i en föreläsningssal tillsammans med en mängd andra studenter, utan någon studenten träffar enskilt upp till två timmar i veckan.

Studentkåren tycker dock att Operahögskolan tar detta på stort allvar och jobbar aktivt för att komma runt problemet. Bland annat genom att skapa andra vägar för framförande av åsikter, via till exempel ämnesansvariga lektorer.

Studentkåren vid Stockholms dramatiska högskola

Det är ytterst få studenter som svarar på de elektroniska utvärderingarna som skickas ut. Dels är det väldigt små klasser vilket inskränker anonymiteten och det gör att studenter inte kan vara fullständigt ärliga i utvärderingarna. Lärarna ska återkoppla utvärderingarna men om detta sker är beroende på lärarens engagemang. En stämning har blivit att utvärderingarna ändå inte spelar roll, utan endast görs för att de måste. Det finns också en rädsla för att framföra kritik. Kritik mot hur utbildningen lagts upp har fått defensiva reaktioner från lärare. Det finns en uppgivenhet i att lärarna inte bryr sig om studenternas åsikter, utan att det endast är lärarna själva som vet vad som är bäst för studenternas konstnärliga utveckling.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Högskolan har fastställda riktlinjer för kursvärderingar. Av riktlinjerna framgår bland annat följande. Studenternas och doktorandernas engagemang är mycket viktigt för högskolan. Kursvärderingar ska genomföras, sammanställas, återkopplas och tillgängliggöras för studenterna. De ska genomföras i samband med avslutandet av alla kurser. Kursvärderingarna kan göras elektroniskt, på papper, muntligt eller på annat sätt. De ska behandla företeelser som är viktiga för högskolan och vissa frågor ska alltid finnas med, till exempel om examinationsuppgifterna varit formulerande så att studenten haft möjlighet att visa kunskaper, färdigheter och förmågor som är relevanta i relation till utbildningens lärandemål. Av högskolans svar framgår att kursvärderingar genomförs enligt denna process även efter verksamhetsförlagd utbildning och examensarbete.

Efter genomgång av högskolans svar och inskickade dokument konstaterar UKÄ att högskolan har vidtagit åtgärder för att säkerställa att reglerna om kursvärderingar följs. UKÄ ser positivt på att högskolan har tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram en kvalitetsprocess för hur utbildningarna vid högskolan ska följas upp, utvärderas och utvecklas. Detta särskilt mot bakgrund av de delvis kritiska synpunkter studentkåren har framfört mot genomförandet av kursvärderingarna. En studentkår anser till exempel att kursvärderingarna borde formuleras på ett tydligare och mer lättillgängligt sätt. UKÄ är även positivt till att högskolan lyft frågan om svårigheterna med att genomföra kursvärderingarna anonymt och att högskolan försöker vidta åtgärder för att komma till rätta med detta. Frågan om anonymitet har även lyfts av studentkåren.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att lärosätet ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan

bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.¹¹ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

”En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.”¹²

Mot denna bakgrund anser UKÄ att lärosätet ska hålla resultat och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna tillgängliga för såväl de studenter som svarat på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen.

Av högskolans riktlinjer för kursvärderingar framgår följande. Kursansvarig (eller liknande) ska göra en sammanställning av kursvärderingen som lyfter fram relevanta erfarenheter samt sådant som eventuellt behöver förändras till nästa gång kursen (eller liknande kurs) ges. Sammanfattningarna ska återkopplas till studenterna samt lämnas till arkiv och till bibliotek. Kursansvarig ska även inleda alla kurser med att presentera relevanta erfarenheter från kursvärderingar samt vilka åtgärder som vidtagits vid planeringen av den förestående kursen med utgångspunkt från erfarenheterna.

UKÄ konstaterar att högskolans riktlinjer för kursvärderingar stämmer överens med kravet i högskoleförordningen.

Av högskolans svar framgår att sammanställningar av kursvärderingarna ska återkopplas till studenterna samt hållas tillgängliga för studenterna genom att de placeras i pärmar i de respektive biblioteken vid högskolan. UKÄ förutsätter att dessa pärmar även är tillgängliga för de studenter som avser eller kommer att börja kursen, det vill säga nya studenter. Av högskolans svar framgår vidare att högskolan under hösten har för avsikt att publicera sammanställningarna på högskolans webbplats. UKÄ ser positivt på detta och menar att resultaten torde bli mer tillgängliga för både gamla och nya studenter, dock under förutsättning att det är en öppen webbplats.

11 Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

12 Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31-32.

Utveckling av utbildningar

Högskolan har i sitt svar gett tre exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder eller kommande åtgärder, bland annat förbättrade kursintroduktioner samt disciplinträning i en annan form. UKÄ anser att det är positivt att högskolan har kunnat ge exempel på kurser där studenternas erfarenheter och synpunkter har lett till eller kommer att leda till kursens utveckling och förbättring.

Stickprov

Stickproven visar att högskolan har genomfört kursvärderingar för nio av de tio utvalda kurserna. Kursvärderingarna har främst skett genom webbenkäter, men även muntligt i grupp eller individuellt. Muntliga kursvärderingar har dokumenterats. Svarsfrekvensen på webbenkäterna har varierat. Studentkårens påpekar att svarsfrekvensen är låg på webbenkäterna, men framhåller att den har blivit högre sedan tid för skriftliga utvärderingar har schemalagts i slutet av varje termin.

Av högskolans svar framgår att en kursvärdering saknas för kursen *Uttryck inom cirkus 1a* (D2066G). Enligt högskolan beror detta på ett lärarbyte som ledde till att överlämningen av instruktionerna för kursvärderingen blev otydlig. Högskolan har dock uppgett att en muntlig kursvärdering genomfördes i samband med avslutningen av den efterföljande kursen, vilken kan ses som en fördjupning av den aktuella kursen. UKÄ utgår från att högskolan vidtar nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs för samtliga kurser i enlighet med reglerna i högskoleförordningen och högskolans riktlinjer för kursvärderingar.

UKÄ konstaterar att högskolan har informerat studenterna om resultat och eventuella åtgärder som föranletts av kursvärderingarna vid sex av de nio kursvärderingar som genomförts. Vad gäller övriga tre kursvärderingar har UKÄ följande kommentarer.

Högskolan har uppgett att ingen student svarade på den webbenkät som skickades ut efter kursen *Kostymdesign* (S7137G), varför någon återkoppling inte kunnat ges. UKÄ har inga synpunkter på att någon återkoppling inte har skett i detta fall.

Av högskolans svar rörande kursen *Dans och koreografi* (D3028G) framgår att kommentarerna i kursvärderingen (webbenkät) överlag var positiva varför inga åtgärder beslutades utifrån resultatet i kursvärderingen, och att resultatet har återkopplats till studenterna via e-post. Det underlag som högskolan har skickat in utgörs av en utskrift av svaren från webbenkätverket. I högskolans riktlinjer för kursvärderingar anges att kursansvarig (eller liknande) ska göra en sammanställning av kursvärderingen som lyfter fram relevanta erfarenheter samt sådant som eventuellt behöver förändras till nästa gång kursen (eller liknande kurs) ges. UKÄ konstaterar att det av inskickat underlag inte framgår om kursansvarig har gjort en sådan sammanställning. Om en sådan sammanställning inte har gjorts förutsätter UKÄ att högskolan vidtar åtgärder för att säkerställa att detta görs framöver för samtliga kursvärderingar i enlighet med reglerna i högskoleförordningen och högskolans riktlinjer för kursvärderingar.

Angående kursen *Operaregi* (O4019A) framgår inte av högskolans svar om studenterna har informerats om resultatet av kursvärderingen. Högskolan har endast uppgett att några åtgärder inte är planerade med anledning av kursvärderingen eftersom kursen inte kommer att ges de kommande åren. Det underlag som högskolan har skickat in utgörs av en utskrift av svaren från webbenkätverket. UKÄ har ovan

konstaterat att kursansvarig, enligt högskolans riktlinjer för kursvärderingar, ska göra en sammanställning av kursvärderingen som lyfter fram relevanta erfarenheter samt sådant som eventuellt behöver förändras till nästa gång kursen (eller liknande kurs) ges. I riktlinjerna anges vidare att sammanfattningarna ska återkopplas till studenterna. Om en sådan sammanställning inte har gjorts och återkopplats till studenterna anser UKÄ att högskolan behöver vidta åtgärder för att säkerställa att detta sker framöver i enlighet med reglerna i högskoleförordningen och högskolans riktlinjer för kursvärderingar.

Enligt högskolan har återkopplingen främst lämnats skriftligen och via e-post, men även genom att studenterna fått information om att underlaget finns i en pärm i biblioteket. UKÄ har inga synpunkter på detta.

Högskolan har anfört att flera kurser ännu inte har getts igen efter aktuellt kurs-tillfälle, men för kurserna *Opera – historia, samtid och yrkesliv 1* (O4016G) och *Praktik* (S7043G) har högskolan uppgett att det är inplanerat att de nya studenterna vid kursstart ska få en återkoppling kring resultat och åtgärder med anledning av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter att kursansvarig inleder alla kurser med att presentera relevanta erfarenheter från kursvärderingar samt vilka åtgärder som vidtagits vid planeringen av den förestående kursen med utgångspunkt från erfarenheterna, i enlighet med vad som anges i högskolans riktlinjer för kursvärderingar.

Av högskolans svar framgår att samtliga kursvärderingar och resultat finns tillgängliga för studenterna i pärmar som är placerade i respektive biblioteksfilial på högskolan. I högskolans riktlinjer för kursvärderingar anges att sammanfattningarna ska lämnas till arkiv och bibliotek. UKÄ förutsätter att studenterna får information om att dessa pärmar finns i biblioteket, samt att pärmarna även är tillgängliga för de studenter som avser eller kommer att börja kursen, det vill säga nya studenter. UKÄ har i så fall inga synpunkter på hur resultaten hålls tillgängliga. Som framgår ovan har högskolan för avsikt att under hösten publicera sammanställningarna på högskolans webbplats. UKÄ ser positivt på detta under förutsättning att det är en öppen webbplats.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen (1974:152), lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373) (AF). Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100) (HF). Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning. Detta enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF.

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogöra för hur den hålls tillgänglig. Dessutom ombads lärosätet att bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 juli 2017–30 juni 2018.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att

- reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF,
- de utvalda anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Stickprov

Lärosätet har bifogat en lista över samtliga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 juli 2017–30 juni 2018. Av listan framgår att det under aktuell tidsperiod inte har förekommit några professorsanställningar. Från listan har UKÄ valt ut tio anställningar: fem lektorsanställningar och fem övriga anställningar.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor.

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.
2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.
3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.
 - a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena. Det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
 - b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.

Lärosätets svar

Högskolan har inkommit med *Anställningsordning Stockholms konstnärliga högskola* (dnr SKH 2017/1053/1.2.4) och redogjort för att den finns tillgänglig på högskolans webbplats.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har inte inkommit med svar i denna del.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.¹³

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning finns tillgänglig på högskolans webbplats och att anställningsordningen har beslutats av högskolans styrelse den 13 december 2017. UKÄ finner därmed att högskolan uppfyller bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF att styrelsen själv ska besluta om en anställningsordning och har agerat i enlighet med regeringens uttalande att den ska finnas tillgänglig.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara högst sex månader eller anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ konstaterar att det i högskolans anställningsordning (avsnitt 4.3) anges att högskolan ska informera om lediga anställningar. Däremot saknar anställningsordningen information om att högskolan även ska informera om beslut om anställning. Enligt UKÄ är det lämpligt att även sådan information anges i anställningsordningen.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning inte innehåller någon information om jämställd representation i förslagsgrupp. UKÄ anser att högskolan bör föra in innehållet i 4 kap. 5 § HF i anställningsordningen.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

¹³ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen uttalat bland annat följande.¹⁴ Vid anställning av professor bör enligt regeringen huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör lärosätena själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer som utlåtandet ska hämtas från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, till exempel om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vidare anför regeringen att vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning innehåller uppgifter om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning av bland annat professor och att dessa stämmer överens med vad som anges i 4 kap. 6 § HF.

Stickprov

Utifrån högskolans redogörelse för de frågor som UKÄ har ställt till högskolan om de tio anställningsärendena samt av de handlingar som högskolan bifogat i ärendena konstaterar UKÄ följande.

Information om lediga anställningar

Högskolan har upplyst om att högskolan informerar om lediga anställningar genom anslag på högskolans anslagstavla, via högskolans webbplats, Arbetsförmedlingens och Arbetsgivarverkets webbplats Jobba statligt. UKÄ konstaterar att det av stickproven och vad högskolan har anfört får anses framgå att högskolan har lämnat information om åtta av tio granskade anställningar. I två ärenden har det således framkommit att någon information om den lediga anställningen inte lämnats. Det ena ärendet (SKH 2018/493) avser en anställning som lektor i filmisk gestaltning i väntan på tillsättning av tjänst som professor. Det andra ärendet (SKH 2018/186) gäller ett vikariat under rekrytering av biträdande chef till fastighets- och serviceavdelningen.

Högskolan har anfört att anledningen till att information om de lediga anställningarna inte lämnades i de ovan nämnda ärendena var att det rört sig om relativt kortvariga anställningar i avvaktan på att ordinarie rekryteringar blev slutförda. Att parallellt

¹⁴ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68-69.

utlysa vikariatet uppskattades enligt högskolan ta lika lång eller längre tid än de pågående rekryteringarna och det fanns behov av att ha anställda på plats under tiden. Högskolan har framfört att vikariatet erbjöds de sökande som kunde antas bli en av slutkandidaterna till respektive ordinarie anställning. Högskolan har även anfört att när det gäller vikariatet som lektor var den person som fick detta vikariat lektorsprövad.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut uttalat följande (se JO dnr 6299-2014). Huvudregeln är att statliga myndigheter ska informera om lediga anställningar. En myndighet kan dock avstå från att informera om en ledig anställning om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande. Särskilda skäl kan föreligga till exempel om en arbetstagare omplaceras till en ledig anställning enligt 7 § andra stycket lagen om anställningsskydd (1982:80) eller om en myndighet vill anställa en uppsagd arbetstagare som omfattas av avtalet om trygghetsfrågor eller en person som har återanställningsrätt. JO hänvisar till Arbetsgivarverkets skrift Att anställa, 2014, s. 54. Jämför även JO dnr 7470-2016.

Vad som är att anse som sådana särskilda skäl kan även avgöras vid en prövning i Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) efter ett överklagande av ett anställningsbeslut. UKÄ tar därför normalt inte ställning till om ett lärosäte haft sådana skäl för att inte informera om en ledig anställning. UKÄ finner i detta fall dock anledning att uttala följande. Som ovan nämnts har högskolan som skäl för att de aktuella tillfälliga anställningarna inte utlysts anfört att det rört sig om relativt kortvariga anställningar och att en utlysning av dessa skulle ta lika lång eller längre tid än de pågående rekryteringarna och det fanns behov av att ha anställda på plats under tiden. UKÄ finner att det kan ifrågasättas om omständigheter hänförliga till högskolans egen tidsplanering för tillsättning av de ordinarie anställningarna skulle kunna utgöra ett sådant särskilt skäl som avses i 6 § tredje stycket AF att inte informera om de tillfälliga anställningarna. UKÄ noterar i detta sammanhang att ÖNH i beslut den 17 oktober 2014, reg.nr. 212-546-14, funnit att anställningar som omfattar högst ett år inte har ansetts vara ett sådant särskilt skäl som medför att information om en sådan anställning inte behöver lämnas. Mot denna bakgrund utgår UKÄ från att högskolan på nytt tar ställning till frågan om information om denna typ av anställningar.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

Högskolan har anfört att högskolan tillkännager beslut om anställning på högskolans anslagstavla respektive webbplats. Enligt högskolan finns information om hur man överklagar anställningsbeslut på webbplatsen. Högskolan har vidare anfört att när en tjänst är tillsatt får samtliga sökande också e-post med information och en länk till

webbplatsen, där det finns information om tillsättningen samt hur man ska gå till väga för att överklaga beslutet.

UKÄ finner att det av stickproven och vad högskolan har anfört får anses framgå att högskolan har lämnat information om beslut om anställning på högskolans anslagstavla i samtliga tio granskade anställningar. UKÄ konstaterar dock att det av högskolans svar och av stickproven framkommit att anslagen, i de åtta ärenden där högskolan informerat om den lediga anställningen, inte innehåller någon överklagande hänvisning. UKÄ finner att högskolan därmed inte har hanterat de aktuella anställningsärendena i enlighet med 8 § AF, som föreskriver att anslagen med information om myndighetens beslut om anställning ska innehålla vad som gäller i fråga om överklagande. Vidare noterar UKÄ att de åtta anslagen inte heller innehåller någon uppgift om vilket datum de sattes upp på anslagstavlan. UKÄ konstaterar att inte heller detta är i enlighet med 8 § AF. UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att tillse att anslagen framöver innehåller den information som krävs enligt 8 § AF.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

Högskolan har anfört att den har en lärarförslagskommitté som består av fem ordinarie ledamöter (varav en student) och fem suppleanter (varav en student). Av de ordinarie ledamöterna är enligt högskolan fyra kvinnor och en man, och av suppleanterna är tre kvinnor och två män. Högskolan har förklarat att den haft svårt att bemanna lärarförslagskommittén, vilket påverkat sammansättningen.

Högskolan har redovisat lärarförslagskommitténs sammansättning för respektive stickprov där en grupp personer lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen enligt följande.

Diarienummer	Sammansättning
SKH 2016/1091	Fyra kvinnor (varav en student) och en man
SKH 2017/489	Två kvinnor och två män (varav en student)
SKH 2017/906	Tre kvinnor (varav en student) och en man
SKH 2017/935	Fyra kvinnor och tre män (varav en student)

UKÄ konstaterar att kravet på jämställd representation i 4 kap. 5 § HF inte kan anses ha varit uppfyllt i ärendena SKH 2016/1091 och SKH 2017/906. Som ovan nämnts har högskolan anfört att den har haft svårt att bemanna lärarförslagskommittén och att detta påverkat sammansättningen. UKÄ noterar att högskolan inte närmare redogjort för hur man gjort i respektive ärende beträffande jämställd representation i lärarförslagskommittén. UKÄ kan inte överpröva högskolans bedömning men vill samtidigt framhålla att det krävs synnerliga skäl för att frånga kravet på jämställd representation.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434) (HL) om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100) (HF).

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Myndigheter är skyldiga att lämna en överklagandehänvisning, om ett beslut går parten emot och kan överklagas. Det framgår av 21 § förvaltningslagen (1986:223) i lydelsen som var gällande före den 1 juli 2018 (FL). Hur beslut överklagas framgår också av 23–25 §§ FL. Där anges bland annat att överklagandet måste vara skriftligt och att den klagande måste ange vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Vidare ska överklagandet ges in till den myndighet som meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examiner att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examiner ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examiner har alltså en skyldighet att ändra ett betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 27 § FL.

Bland ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till bland annat att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll,

disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kommit in till lärosätet under perioden 1 juli 2017–30 juni 2018.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse

- lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter,
- att stickprovsvis granska handläggningen av ett antal överklaganden och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden från listan över överklaganden.

UKÄ har valt ut nio överklagade ärenden från listan och bitt lärosätet bifoga besluten med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggnings- och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Högskolan har bifogat följande dokument.

- *Rutin för handläggning av överklaganden – studentärenden* (dnr 2018/540/1.2.4)
- *Rutinbeskrivning vid överklaganden – anställningsärenden*
- *Riktlinjer för studentinflytande vid Stockholms konstnärliga högskola* (dnr SKH 2018/578/1.2.4)
- *Process för anmälan av skador och tillbud*
- *Blankett för tillbudsrapport*
- *Annons: Kungl. Konsthögskolan och Stockholms konstnärliga högskola söker ett gemensamt studentombud*
- *Policy och handläggningsordning vid diskriminering i form av trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande särbehandling riktat mot studenter* (dnr 2018/109/1.2.4)

Högskolan har anfört i huvudsak följande.

Överklaganden

Under våren 2018 har rutinen för handläggning av överklagandeärenden gällande studentärenden setts över och reviderats (*Rutin för handläggning av överklaganden – studentärenden*). I de reviderade rutinerna finns en mall för överklagandehänvisning. Under perioden 1 juni 2017–31 december 2017 hade dekaner ansvar för att göra bedömningar av om det vid ett överklagande av ett behörighetsbeslut var aktuellt med en omprövning eller inte. Yttrande över överklagandet beslutades under denna period också av dekan. I och med den organisationsförändring som trädde i kraft den 1 januari 2018 fattas dessa beslut av rektor.

Högskolan tillkännager beslut om anställning på högskolans anslagstavla respektive webbplats. På webbplatsen finns information om hur man överklagar anställningsbeslut. När en tjänst är tillsatt får samtliga sökande också e-post med information och en länk till webbplatsen, där det finns information om tillsättningen samt hur man ska

gå till väga för att överklaga beslutet. Högskolan har en rutin för hantering av överklaganden gällande anställningsärenden (*Rutinbeskrivning vid överklaganden – anställningsärenden*).

Klagomål

Högskolan har inte några övergripande eller samlade rutiner (eller motsvarande) för klagomål från studenter. Däremot ingår hänvisningar avseende rutiner för klagomål i en rad andra processbeskrivningar och riktlinjer. De finns till exempel generellt beskrivna i *Riktlinjer för studentinflytande vid Stockholms konstnärliga högskola*. Eftersom studenterna har en stor andel lärarledd tid under sin utbildning är det vanligaste att studenterna lyfter frågor/klagomål löpande med programansvariga lärare eller prefekten för institutionen.

Inom området för studiemiljö och arbetsmiljö finns rutiner för anmälan av skador och tillbud (*Process för anmälan av skador och tillbud* samt *Blankett för tillbudsrapport*). Ansvarig för åtgärder är respektive prefekt. Samtliga skador och tillbud rapporteras i högskolans Arbetsmiljökommitté (AMK), där studenterna har tre representanter. I AMK har studenterna också möjlighet att lyfta frågor som rör studiemiljön. Studenterna har därtill möjlighet att delta i högskolans arbetsmiljöronder som även inkluderar studiemiljön. Högskolan har under våren 2018 genomfört en studiemiljöenkät och har för avsikt att fortsätta genomföra detta regelbundet. Resultatet ger indikationer om hur studenterna ser på de olika delarna inom studiemiljön och fungerar som ett samlat underlag för att kunna arbeta med att utveckla densamma. Uppföljning av resultatet från enkäten omhändertas genom det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Det systematiska arbetsmiljöarbetet innebär att åtgärder som behövs för att arbetsmiljön ska vara tillfredsställande, och som inte kan tas om hand löpande, tas upp i den årliga arbetsmiljöhandlingsplanen. Det är respektive chef som ansvarar för att, tillsammans med sin personal, studenter eller studentrepresentanter, upprätta denna plan. Planen upprättas utifrån de olika inventeringar som görs i verksamheten, både i grupp och individuellt, samt både formellt och informellt. Detta följs sedan upp under det kommande året. I planen anges aktuella åtgärder, vem som ansvarar för att åtgärden genomförs och när detta ska vara genomfört samt följas upp. De olika verksamheternas planer ligger sedan till grund för den gemensamma arbetsmiljöhandlingsplanen för högskolan som bereds i AMK och fastställs av rektor årligen.

För att ytterligare stödja såväl kårarbetet som individuella studenter i studiemiljöärenden (inklusive trakasserier och mobbning) kommer ett studentombud att anställas på prov under två år från och med höstterminen 2018 (*Annon: Kungl. Konst-högskolan och Stockholms konstnärliga högskola söker ett gemensamt studentombud*).

I högskolans policy och handläggningsordning vid trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande särbehandling finns beskrivet hur en student ska gå tillväga om studenten anser sig vara utsatt för något oönskat beteende (*Policy och handläggningsordning vid diskriminering i form av trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande särbehandling riktat mot studenter*). En informationsfolder är också under framtagande, i både svensk och engelsk version, och kommer att publiceras på högskolans webbplats. Foldern ska delas ut till alla studenter. I samband med höstterminsstarten ges också information om hur högskolan arbetar kring trakasserier och kränkningar.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har anfört i huvudsak följande. Angående högskolans svar, att studenterna har stor möjlighet att lyfta klagomål med program- och kursansvariga lärare under undervisningstid, skiljer sig detta mycket åt mellan institutioner och program. Vissa upplever att det är enkelt att ta upp klagomål, medan andra vittnar om att lärare inte välkomnar kritik. Något studenterna efterlyser är en rutin och ett fastslaget tillvägagångssätt för klagomål som går över institutionsnivå. Skolan har anställt ett studentombud och förhoppningsvis kan han fylla den funktionen. Högskolan har efter ”Metoo” tagit fram en lathund för studenter i hur de ska gå tillväga ifall de utsätts för trakasserier. Studentkårerna är positiva till att medvetenheten ökar och har förhoppningar om att skolan ska sköta frågan bättre. Studenterna vet att skolan har misslyckats med detta tidigare och hoppas att det nu kommer att bli bättre.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Mot denna bakgrund ser UKÄ positivt på att högskolan har en rutin som anger hur överklaganden av studentärenden ska handläggas. UKÄ noterar att det i rutinen bland annat räknas upp vilka beslut rörande utbildning på grundnivå och avancerad nivå som kan överklagas till ÖNH i enlighet med 12 kap. 2 § HF. I denna uppräknings saknas avslag på en students begäran om befrielse från ett obligatoriskt utbildningsmoment (se 12 kap. 2 § 5 HF). UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder så att det i rutinen anges att även dessa beslut är överklagbara. I övrigt framstår informationen i rutinen som ändamålsenlig.

UKÄ ser även positivt på att högskolan har en rutinbeskrivning för överklaganden av anställningsärenden.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämja med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig

hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹⁵

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

Högskolan har inkommit med mallar på överklagandehänvisningar (i en svensk version och en engelsk version) som gäller beslut rörande utbildning på grundnivå och avancerad nivå som kan överklagas till ÖNH. UKÄ har följande synpunkter på innehållet i dessa mallar.

I den svenska versionen anges att högskolan måste ha överklagandet inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet, annars kan inte överklagandet prövas. UKÄ konstaterar att den sistnämnda formuleringen inte överensstämmer med 24 § FL, i vilken det anges att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.¹⁶ UKÄ förutsätter att högskolan justerar informationen i mallen så att den stämmer överens med gällande lagstiftning.

Sist i den svenska versionen anges att om beslutet kvarstår skickar högskolan överklagandet vidare till ÖNH för ytterligare prövning. UKÄ vill i detta sammanhang nämna att vad gäller beslut efter omprövning anges följande i 46 § i den nya förvaltningslagen (2017:900), som trädde i kraft den 1 juli 2018. Om överklagandet inte avvisas ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstans. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet. UKÄ förutsätter därför att högskolan ändrar denna formulering i mallen så att den överensstämmer med 46 § i den nya förvaltningslagen.

Vad gäller den engelska versionen noterar UKÄ att det anges att klaganden "need to sign the appeal". Eftersom det inte finns något författningskrav på att ett överklagande ska vara underskrivet förutsätter UKÄ att högskolan justerar denna formulering i mallen.

Det anges även i den engelska versionen att överklagandet måste anlända till högskolan "no later than three weeks after the date that you received information about the decision". UKÄ konstaterar att denna formulering inte överensstämmer med 23 § FL, i vilken det anges att skrivelsen ska ha kommit in till den myndighet som har meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.¹⁷ I samma mening anges "otherwise it will not be considered". Vad gäller denna formulering konstaterar UKÄ att den inte överensstämmer med 24 § FL, i vilken det anges att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.¹⁸ UKÄ förutsätter att högskolan justerar dessa formuleringar i mallen så att de stämmer överens med gällande lagstiftning.

Högskolan har inkommit med en mall på en överklagandehänvisning som gäller beslut i ärenden om anställning. UKÄ har följande synpunkter på innehållet i denna mall.

15 Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

16 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 45 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

17 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 44 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

18 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 45 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

I mallen anges att överklagandet ska ha inkommit till "Överklagandenämnden för högskolan, Stockholms konstnärliga högskola" följt av adressen till Stockholms konstnärliga högskola. Enligt UKÄ ger denna formulering ett felaktigt intryck av att Överklagandenämnden för högskolan är en del av Stockholms konstnärliga högskola. UKÄ anser därför att högskolan bör se över denna formulering i mallen.

I mallen anges vidare att skrivelsen måste vara undertecknad och försedd med namnförtydligande. Eftersom det inte finns något författningskrav på att ett överklagande ska vara underskrivet förutsätter UKÄ att högskolan justerar denna formulering i mallen.

Stickprov

UKÄ har granskat de nio utvalda ärendena för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och att hänvisningarna har varit korrekta. UKÄ har följande kommentarer.

UKÄ konstaterar att några överklagandehänvisningar inte har lämnats i ärendet som rör en anställning (SKH 2016/726). Av inskickade handlingar framgår att högskolan ansett att några beslut inte har fattats, men att överklagandena ändå har överlämnats till ÖNH. UKÄ noterar att ÖNH har fattat beslut i ärendet och uttalar sig därför inte ytterligare i saken (se ÖNH reg.nr 211-971-17).

I två ärenden (SKH 2017/582 och SKH 2018/331) innehåller överklagandehänvisningarna information (på svenska) om att överklagandet ska ha inkommit "senast tre veckor efter att du fått beslutet". I fyra ärenden (SKH 2018/351, SKH 2018/542, SKH 2018/579 och SKH 2018/595) innehåller överklagandehänvisningarna information (på engelska) om att överklagandet ska ha inkommit "no later than three weeks after the date that you received information about the decision". UKÄ har ovan konstaterat att dessa formuleringar inte överensstämmer med 23 § FL, i vilken det anges att skrivelsen ska ha kommit in till den myndighet som har meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.¹⁹ UKÄ förutsätter att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att felaktig information framöver lämnas i överklagandehänvisningar.

I tre ärenden (SKH 2017/582, SKH 2017/963 och SKH 2018/331) innehåller överklagandehänvisningarna information (på svenska) om att överklagandet inte kommer att behandlas om det inte inkommer senast en viss tid. I fyra ärenden (SKH 2018/351, SKH 2018/542, SKH 2018/579 och SKH 2018/595) innehåller överklagandehänvisningarna information (på engelska) om att "otherwise it will not be considered" om överklagandet inte inkommer senast en viss tid. UKÄ har ovan konstaterat att dessa formuleringar inte överensstämmer med 24 § FL, i vilken det anges att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.²⁰ UKÄ förutsätter att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att felaktig information framöver lämnas i överklagandehänvisningar.

Vad gäller två ärenden (SKH 2018/579 och SKH 2018/595) innehåller överklagandehänvisningarna information (på engelska) om att överklagandet måste vara underskrivet. Såsom påpekats ovan finns det inget författningskrav på att ett överklagande

19 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 44 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

20 Bestämmelsen återfinns sedan den 1 juli 2018 i huvudsak i 45 § i den nya förvaltningslagen (2017:900).

ska vara underskrivet. UKÄ förutsätter därför att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att detta upprepas.

I två ärenden (SKH 2018/351 och SKH 2018/542) anges (på engelska) att överklagandet ska skickas till "Överklagandenämnden för högskolan, Stockholms konstnärliga högskola" följt av adressen till högskolan. Som angetts ovan anser UKÄ att denna formulering ger ett felaktigt intryck av att ÖNH är en del av högskolan. UKÄ anser därför att högskolan bör se över denna formulering.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.²¹ Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle ju innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överlagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.²²

Vad gäller beslut efter omprövning kan UKÄ nämna att det i den nya förvaltningslagen (2017:900), som trädde i kraft den 1 juli 2018, anges följande i 46 §. Om överklagandet inte avvisas ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstans. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de nio utvalda ärendena. Högskolan har ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende. UKÄ konstaterar att högskolan har gett in utdrag från ärendehanteringssystemet för åtta av de nio ärendena. UKÄ har följande synpunkter på de handläggningstider som framgår av högskolans svar och de inskickade utdragen för de åtta ärendena.

I fyra ärenden (SKH 2017/963, SKH 2018/351, SKH 2018/462 och SKH 2018/542) har handläggningstiden varit mellan 13 och 22 dagar. Att överklaganden av beslut hanteras korrekt är av mycket stor betydelse för enskildas rättssäkerhet. Högskolan har en skyldighet att utan dröjsmål antingen ompröva eller till överinstans överlämna beslut som överklagas (se dock ovan vad som gäller för beslut efter omprövning som fattas efter den 1 juli 2018). UKÄ anser att det inte är acceptabelt att fyra överklaganden omprövats eller överlämnats till ÖNH mellan 13 och 22 dagar efter att de kom in till högskolan. UKÄ förutsätter att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att detta upprepas.

Högskolan har i samband med delningen av rapporten anfört att högskolan har angett handläggningstiden i kalenderdagar. Högskolan vill förtydliga att antalet arbetsdagar för handläggningen dock är lägre. Vad högskolan har anfört i delningen föranleder inga ändrade uttalanden av UKÄ.

21 Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

22 Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

Som ovan konstaterats har högskolan inte gett in ett utdrag från ärendehanteringssystemet vad gäller ett ärende (SKH 2016/726). Detta ärende rör en anställning. Av inskickade handlingar framgår att högskolan ansett att några beslut inte har fattats, men att två överklaganden ändå har överlämnats till ÖNH. Av högskolans svar framgår att handläggningstiden för dessa överlämnanden varit 44 dagar respektive 20 dagar. UKÄ anser att handläggningstiderna i dessa fall är anmärkningsvärt långa och utgår från att högskolan vidtar nödvändiga åtgärder för att förhindra att något liknande upprepas.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

UKÄ konstaterar att högskolan har skickat in olika dokument som bland annat rör studentinflytande, studiemiljön, tillbudsrapportering och trakasserier. Högskolans riktlinjer för studentinflytande innehåller ett avsnitt om studiemiljö. I riktlinjerna anges att för att kunna skapa en god studiemiljö förutsätts att studenternas synpunkter på studiemiljön tillvaratas. Riktlinjerna beskriver en befattning som studentombud, att studenterna finns representerade i Arbetsmiljökommittén (AMK), att studentrepresentanterna deltar vid arbetsmiljöronder och att högskolan har för avsikt att fortsätta genomföra studiemiljöenkäter. Vidare anges att studenterna i övrigt har möjlighet att lyfta frågor löpande med programansvariga, lärare eller prefekten för institutionen. I riktlinjerna anges även att högskolan och studentkårerna i samband med terminsstarten för höstterminen ska se till att nya studenter får information om studentinflytandet.

UKÄ är positivt till att högskolan har vissa dokument om bland annat studentinflytande, studiemiljön, tillbudsrapportering och trakasserier. UKÄ är även positivt till att högskolan från och med höstterminen kommer att anställa ett studentombud på prov under två år. Av högskolans annons framgår att studentombudet bland annat ska bistå studenter med råd och stöd, exempelvis i ärenden som rör klagomål och synpunkter.

UKÄ konstaterar dock att högskolan inte har några övergripande eller samlade rutiner för att hantera klagomål från studenter. Studentkårerna har efterlyst en rutin och ett fastslaget tillvägagångssätt för klagomål som går över institutionsnivå. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges även att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Mot denna bakgrund anser UKÄ att högskolan lämpligen borde utarbeta tydliga rutiner om vart studenterna kan vända sig med klagomål. UKÄ anser även att högskolan bör informera studenterna om rutinerna.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

www.uka.se

